

Posudek na diplomovou práci

Tomáš Krákora

Testamentární praxe pražských Židů na základě rozboru knih testamentů z let 1681-1850

Předložená práce navazuje na diplomantovu bakalářskou práci „Židovské knihy testamentů od konce 17. do poloviny 18. století“. Je po obsahové i metodické stránce pokračováním výzkumu uvedeného materiálu, který je uložen v Archivu hlavního města Prahy. Zatímco v bakalářské práci se autor věnoval prvním dvěma z pěti knih židovských testamentů z let 1681-1773, v této části svého studia představuje výsledky zpracování tří zbývajících knih z let 1773-1850.

Diplomová práce je koncipována logicky a přehledně do dvou návazných částí. Úvod mimo jiné obsahuje důležitou informaci o stavu výzkumu obecné testamentární praxe, z něhož autor dále vychází. Další dvě kapitoly přinášejí přehled historie pražských Židů, zahrnující období od poloviny 17. do poloviny 19. století, a to z hlediska politického, demografického a ekonomického, relevantního tématu práce (kap. 2), a shrnutí vývoje samosprávy pražských měst, především v oblasti soudnictví, které se v praxi přímo týkalo i obyvatel ghetta. Diplomant sleduje proměny správních institucí od konce 18. století, tj. od spojení pražských měst a vzniku centrálních správních orgánů, v jejichž rámci se konstituoval odbor židovských záležitostí (kap. 3).

4. kapitola bezprostředně předchází hlavní téma práce pojednáním o instituci městských knih a kodifikaci dědického práva od původního znění z konce 16. století po změny v průběhu studovaného období. Na charakteristiku této obecně platné praxe pak přímo navazuje 5. kapitola rozbořením židovských knih testamentů. Nutno poznamenat, že řada zjištění o tomto materiálu je obsažena už ve jmenované bakalářské práci, a proto je na tomto místě autor teoreticky nezdůrazňuje a přímo s nimi pracuje. Pouze vzhledem k tomu, že jde o dosud nezpracované dokumenty, jsou v této kapitole zahrnuty jejich technický popis a údaje o jazyce a písmu. Stručná typologie zápisů se v podstatě shoduje se závěry v bakalářské práci a vyplývá z ní, že kromě vlastních testamentů jsou v menší míře zastoupeny inventáře majetku, kodicily (ve starších knihách juxty) a darovací listy. Podrobný výčet zápisů ukazuje, že testátory byli hlavně muži a jako svědkové vystupovali do počátku 19. století tradičně pověřeni členové židovské obce (písař a školník čili nižší synagogální úředník); od vzniku magistrátní rady se však nově objevují i nežidovští úředníci, notáři, lékaři apod. V tomto bodě je velmi zajímavé setkání se známými jmény českého politického a kulturního života 1. poloviny 19. století, jako MUDr. Jan Theobald Held (Příloha, s. 76 – testament Gabriela Wehleho z r. 1824), Jan Tomášek (s. 80 – testament Rachel Wienerové z r. 1829), a dokonce František Ladislav Rieger (s. 81 – kodicil k testamentu Simona Herze Bondiho z r. 1840). Logicky se naskytá otázka, jaký byl vztah mezi těmito osobnostmi a židovskými testátory, zda osobní nebo daný úředním pověřením.

6. kapitola je věnována analýze tří vybraných zápisů, chronologicky a věcně odpovídajících typologii ve třech zkoumaných knihách. První z r. 1775 (testament Abrahama Offnera) obsahuje též inventář předmětů, druhý z r. 1812 (testament Philippa Eidlitze) je doplněn darovacím listem manželce a kodicilem, třetí z r. 1826 (testament Löwiho Gisternitze) zahrnuje dědickou smlouvu. Všechny zápisy jsou vzhledem ke svému obsahu velmi vhodně vybrané, jsou svědomitě editovány a okomentovány a dostatečným způsobem dokazují diplomantovu odbornou zkušenost a jeho závěry ohledně vývoje testamentární praxe v daném období.

7. kapitola shrnuje všech pět knih židovských testamentů včetně prvních dvou, analyzovaných v bakalářské práci. Ústrojně jsou zde použity tabulky ukazující typy zápisů, dále počet testátorů podle pohlaví a totéž velmi přehledně v desetiletých součtech. Výsledek ukazuje nárůst počtu testamentů od 18. století a též to, že od konce 18. století zvolna stoupá počet žen testátorek.

Závěr práce zdůrazňuje dosavadní nevyužití studovaných dokumentů a hlavní přínos jejich studia k prohloubení znalosti jak sociální a demografické struktury židovské obce, tak reálného života v pražském Židovském městě, především co se týče rodinných struktur, osobního života civilního a náboženského, z ekonomického hlediska velikosti a skladby majetku. Kromě editovaných vybraných testamentů a jejich doplňků jsou zde důležitým zdrojem informací seznamy dochovaných zápisů uvedené v Příloze. Tak tato práce ukazuje cestu dalšímu bádání, mimo jiné tím, že zařazuje tyto dokumenty do kontextu a vývoje obecné testamentární praxe, samozřejmě se zachováním specifik židovské tradice, která se odráží hlavně v náboženské rovině. Jak diplomant uvádí, v obsahu testamentů hrají roli mj. odkazů rodinným příslušníkům odkazy zbožné, tj. směřované k synagoze, náboženským spolkům atd., i když někdy testátoři „tímto způsobem chtěli vyřešit složitou situaci při nakládání s pozůstalým majetkem“ (s. 60).

K obsahu, struktuře, použité metodologii a výsledkům práce nemám připomínky, jen dva náměty. Za prvé je to už zmíněná otázka vztahu testátorů k osobám nežidovských svědků, druhý námět se týká jednoho detailu z testamentu a inventáře majetku Abrahama Offnera (s. 41), kde se uvádějí „předměty a oblečení náboženského charakteru“; z německého textu vyplývá, že jde o modlitební knihu a její oblečení a ozdoby (?) a patrně synagogální oponu; tento fakt by stál za ověření ve sbírkových fondech Židovského muzea, event. v inventáři Velkodvorské synagogy, pokud se dochoval.

Celkové hodnocení:

Stejně jako bakalářská práce Tomáše Krákory je i jeho diplomová práce velmi kvalitním a po mnoha stránkách zajímavým i využitelným příspěvkem ke zpřístupnění a detailnímu studiu archivních pramenů k dějinám Židů v českých zemích a svědčí o seriózním badatelském přístupu. Kromě spolehlivého zázemí historické erudice autor prokázal své znalosti v oboru archivnictví a pomocných věd historických a technickou i metodickou zkušenost se zpracováním archivních fondů. Daný cíl práce byl splněn, prezentace výsledků výzkumu plně odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci. Má veškeré formální náležitosti – obsah, pečlivě zpracovaný poznámkový aparát, bibliografii s důrazem na nevydané i vydané prameny, abstrakt a obsahově významné přílohy.

Jednoznačně doporučuji tuto práci k obhajobě a navrhuji hodnotit ji jako výbornou. Zároveň doporučuji publikaci obou částí výzkumu, tj. bakalářskou i diplomovou práci jako souvislého celku.

V Praze dne 26. srpna 2015.

Doc.PhDr.Jiřina Šedinová, CSc.
Ústav Blízkého východu a Afriky FF UK